

Osud gruzínských provincií aneb srovnávání hrušek s jablky

Nedávné boje v Jižní Osetii a střet Gruzie s Ruskem přitáhly pozornost celého světa k otázce statutu malých, rebelujících provincií – Adžarie, Abcházie a Jižní Oseti. Objevila se řada komentářů a názorů, zda samostatnost těchto republik uznat či neuznat. Většina komentářů se ale dopouští té zásadní chyby, že tyto republiky hází do jednoho pytle, přestože jejich situace je naprosto odlišná.

Nejmenší z těchto republik, Adžarie, byla na počátku devadesátých let, po svém odtržení v zvláštní situaci. Samozvaný prezident Abašidze zde vytvořil atypický, nepřehlédnutelný systém, který více než samostatný stát připomínal spíše jakousi mafiánskou despocii. Země či spíše provincie stála především na šedé ekonomice, mnohdy s převážně kriminálními prvky. Zatímco prezident Abašidze neúměrně bohatl z této kriminální činnosti, většina státečku upadala do čím dál větší chudoby. Není proto divu, že systém měl minimální obecnou podporu a proto když po zásahu gruzínských ústředních orgánů padl, většina obyvatel to spíše uvítala. Důvodem pochopitelně bylo i to, že Adžarové sami sebe pokládají za příbuzné Gruzíncům, odtržení Adžarie od Gruzie nebylo motivováno národně. Proto také adžarská společnost respektuje vládu ve Tbilisi a ani nyní, kdy Gruzie je v defenzivě, se nepokusila o samostatnost. Jiná situace je v případě Jižní Osetie. Osetinci si podobně jako např. Kurdové nesou břímě osudu národa rozděleného mezi dva mnohem větší, silnější státy. Již za sovětské vlády se ale ukazovalo, že jihoosetijci, patřící administrativně do tehdejší Gruzínské socialistické republiky jsou velmi proruští. Tento faktor se mnohem více projevil po rozpadu sovětského svazu a následné emancipaci jednotlivých národů. Problémem byl vždy statut národa a státu. Je pochopitelné, že radikálnější kruhy volaly buď po samostatnosti či spíše o sloučení s Ruskem, kdy mnozí představitelé podobně jako např. abchazští jasně prohlašovali, že je pro ně přijatelnější utopit se v moři ruském než v gruzínském. Mnohdy tyto silácké výroky byly jen reakcí na ne příliš rozvážné kroky gruzínské vlády, která tuto provincii opět chtěla dostat pod svoji kontrolu, aniž by se přitom příliš ohlížela na lidská práva. Důležité také je to, že snaha o nezávislost na Gruzii má mezi Osetinci více než 90%-ní podporu- Problémem je ovšem právě otázka statutu, ale i velikosti eventuelního státu. Dnešní ruská vláda již uznala Jižní Osetii jako samostatný stát s poukazem na to, že každý národ má své právo na svůj stát, na své sebeurčení. Zde ovšem nastává ona zásadní otázka – dovolí Moskva skutečně to, aby Osetinci jako takoví měli právo na sebeurčení? Potom by musela souhlasit s tím, aby se Severní Osetie vydělila z Ruské federace a vytvořila spolu s Jižní Osetií samostatný stát. Tento krok je ale nerealistický, protože potom by se o stejné právo hlásili také Čečenci a mnohé další malé národy Kavkazu. Otázka uznání Osetie by tak mohla vyvolat řetězovou reakci – a tak je tento vývoj nereálný.

Naprosto odlišná je situace Abcházie. Tato se od ostatních dvou liší tím, že je zde silná tradice samostatné státnosti. Prvně svou státnost získala v 8.st. n.l., druhou poté krátce po roce 1917. Ta trvala sice jen krátce, ale přec potvrdila určitou touhu po samostatnosti (podobně tehdy samostatnost vyhlásila Ukrajina, o jejíž dnešní samostatnosti nikdo nepochybuje). Samostatnost byla Abcházii také přislíbena na počátku devadesátých let tehdejším gruzínským prezidentem Gamsachurdiou, ten sice později od této myšlenky ustoupil, ale právě tato nejednoznačná politika vedla k intenzivní občanské válce, v níž se Abcházcům nečekaně podařilo uhájit svoji samostatnost. V následných letech se abcházcům podařilo vytvořit standardní stát s vlastní legislativní, exekutivní a soudní mocí, s vlastní policií a armádou. Koneckonců v Abcházii se podařilo nastartovat i docela slušný ekonomický růst, ostře kontrastující se situací v celé zbývající Gruzii. Zřejmě i proto abcházská vláda zažádala OSN o uznání s poukázáním na to, že splňuje všechny znaky samostatného státu. Toho se jí dosáhnout nepodařilo – další vývoj byl přerušen událostmi v Osetii. Dalo by se tedy říci, že Abcházie a Abcházci si svou samostatnost zaslouží.

Nedávné mezinárodní uznání Kosova přineslo celou řadu otázek. Na základě čeho má celosvětové společenství uznat samostatnost státu, podle jakých kritérií? Má to snad být na základě pouhé fyzické velikost národa, respektive území, které obývá? Proč může jeden národ být uznán a druhý nikoliv? A především – proč nutit do společného soužití dva národy, které o toto nijak nestojí? Zkušenosti z bývalé Jugoslávie a především Republiky Bosna a Hercegovina, existující pouze na papíře a hrozící stále novým výbuchem, jsou dostatečně tristní.

,